

СРПСКА НЕЗАВИСНОСТ

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ПЕНЕ ЗА СРЕШЊУ:
 НА ГОДИНУ 24 ДИН., НА ПО ГОДИНЕ 12 ДИН., НА ЧЕТВРТ ГОД. 6 ДИН.
 ЗА ОСТАЛЕ СЕМЛЕ НА ВАННАСНОМ ПОЛГОТОНУ.
 НА ГОДИНУ 30 ФРАКА, НА ПО ГОДИНЕ 15 ФР. НА ЧЕТВРТ ГОД. 8 ФР.
 ЗА ДУСТРО-УТАРСКУ:
 НА ГОДИНУ 15 ФОР. У ВАН., НА ПО ГОД. 8 Ф. НА ЧЕТВРТ ГОД. 4 Ф.
 ЗА СВЕ ОСТАЛЕ ДРЖАВЕ:
 НА ГОДИНУ 36 ФРАН., НА ПО ГОДИНЕ 18 ФР., НА ЧЕТВРТ ГОД. 10 ФР.

ИЗЛАЗИ У БЕОГРАДУ
 УТОРНИКОМ, ЧЕТВРТОМ, СУБОТОМ И НЕДЕЉОМ*
 НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ
 УРЕДНИШТВО ЈЕ И АДМИНИСТРАЦИЈА У КУЉИ Г. ТОМЕ АНДРЕЈЕВИЋА
 ОБЛИЦКЕВ БЕМАЦ.

ЗА ОГЛАСЕ РАЧУНА СЕ:
 ПРВИ ПУТ 20 ДИН. ПАРА ОД РЕДА, А ПОСЛЕ СВАКИ ПУТ 10 ФР.
 ЗА ПРИПОСЛАНО 30 ПАРА ДИН. ОД РЕДА.
 Рукописи шаљу се уредништву, а претплата администрацији
 „СРПСКЕ НЕЗАВИСНОСТИ“.
 РУКОПИСИ НЕ ВРАЂАЈУ СЕ. НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ ПРМАЈУ СЕ.

Врсни крајујевчани,*
 Хвала вам, браћо, на поздраву и наклоној оцени мога досадањег посланичког рада, што ми изјависте 27. прошлог месеца. Ја ћу и од сада, као и до сада имати пред очима само опште добро народа и Књаза, а нећу се повијати за партајским струјама, нити заводити варљивим обећањима, нити освртати на лична расположења. Накратко: ја ћу увек радити у правцу народних тежња и правих потреба државних, а у духу слобода и реда, а ваше поверење, моји драги суграђани, којим ме тако стално почаствујете, јесте и остаје за мене најмилија награда.
 Братско поздравље свима од мене и моји другова.
 У Београду
 6. фебр. 1882.

Т. П. Туцаковић
 ПОСЛАНИК

Г. Павлу Радивојевићу и Милосаву Степановићу
 посланицима среза моравског.

Грађани села Орљева, општине орљевачке хите да вам честитају и вашим друговима предузети ваш правац рада изложеног у вашој адреси; и да се чврсто и непоколебиво држите светлог Нашег Господара Милана М. Обреновића IV и његовог светлог дома, устава и народних жеља, као што сте и почели. Кличемо: да живи књаз Милан са његовим домом.

Да живи народ српски.
 Да живи скупштинска мањина.
 29 Јануара 1882 год.
 у Орљеву.
 срез моравски округ пожаревачки.
 Председник суда општине
 ОРЂЕВАЧКЕ
 Јанко Стојановић
 чланови
 Јанко Павловић
 Никола Мартиновић

Одборници
 Василије Грујић
 Станоје Павловић
 Новак Пауновић
 Пауи Мартиновић
 Павле Којичић
 Остали грађани
 Павле Мартиновић, Живко Стојановић
 Милош Страниновић, Марјан Митровић,
 Радуа Јоновић, Јован Ј. Николић, Јован
 Илић, Павле Јовановић, Марјан Јоновић,
 Станко Јовановић, Пауи Трујић, Јанко
 Јанковић, Милош Благовић, Петар Вои-
 новић, Јанко Јоновић, Стеван Марти-
 новић, Јанко Пауновић, Пера Пауновић,
 Пера Лазаревић, Илија Ј. Павловић, Ра-
 дуа Јоњић, Станко Петровић.

* Због две знатне погрешке штампарске, које су се случајно потерале у овоме отпоздраву у пр. броју, у 3-м и 13-м реду ми поново доносимо овај отпоздрав поштованог г. посланика врсним Крајујевчанима. — (Ур.)

Г. Павлу Радивојевићу и Милосаву Степановићу

посланицима народне скупштине за срез моравски округ пожарев.

У име ваших бирача, одобравамо вам потпуно рад на скупштини, адреса је мањине израз правих и истинских жеља и потреба народних.
 Идите са друштвом и заступајте интересе народа и од сада као до сада па ћете вагда имати народног поверења, одобравајући поступак и рад мањине узвикујемо:
 Да живи Обреновић IV и његов дом.
 Да живи народ српски.
 Живица скупштинска мањина, као прави заступник и истински борац народних права.

31 Јануара 1882 год.
 у Сибинци.
 Председник суда општине
 СЕНЈАЧКЕ
 Влаја Милорадовић
 чланови
 Јосиф Павловић
 Филип Станковић

Одборници:
 Јован Трујић
 Ђорђе Васић
 Илија Јанковић
 Радосав Ненадовић
 Угрии Раић
 Мита Живковић
 Јанко Павловић

СЕЂАНИ
 Раја Мариновић, Страјин Павловић,
 Радосав Лазић, Лазар Јанковић, Ђорђе
 Филиповић, Марко Радисављевић, Мило-
 рад Милевковић, Траило Јовановић, Ра-
 досав Милорадовић, Љубисав Јеремић,
 Радисав Радовановић, Тимотије Влаић,
 Радован Ненадовић, Богдан Милошевић
 Живко Стевановић, Пера Стокић, Милан
 Мартиновић, Ђорђе Бурић, Милосав Мар-
 ковић, Стојан Ђорђевић, Радосав Стр-
 ановић, Станоје Стокић, Љубисав Ра-
 новић, Илија Новаковић писар општински.

Нови предлог закона о општинама.

Имали бисмо много писати о овом предлогу општинског закона што је народној скупштини, у чисто апсолутистичком духу поднесен од стране оног министра, који је, као народни посланик, негда тражио самоуправу општинску, а сада, као министар, одузима и ово општинске самоуправе, коју су други дали нашој отаџбини. Но влада „виделовачка“, која у свима правима и слободама народним очито одступа од свега овога, што је заступала, као негдашња опозиција, побринула се и код овога предлога о општинском закону, да ускрати, ако не и спречи, јаван претрес њеног пројекта путем журналистике, бојећи се, наравно, да ће обавештено или како га они зову „безобразно“ јавно мишљење бити и у овом питању против окорелих назадњака, „ви-

деловачког“ министарства. Не само што овај пројекат није печатан у новинама бар кад је предат народном представништву — кад није пре, — већ се и у народном представништву хита са овим предлогом тако, да га данас већ видимо на „дневному реду“, као предмет јавног скупштинског претреса. Но и ако овако у последњем часу, ми ће мо омет по своме позиву и дужности критички да пропатримо овај предлог закона о општинама. Ако наша критика буде дошла тек онда, кад се мора жалосно повикати „доцкан“, ми ће мо спокојно саслушати ту кобну реч, јер знамо, да се прекор зато не може учинити нама, већ „виделовачкој“ влади, која нас је и досад „усређавала“ са више судбоносних „доцкан.“

Ограђујући се, са тога, од могућег прекора, ако нам критика неби била потпуна ми ће мо сада да приступимо претресу појединих тачака у овом предлогу.

Одма у почетку овог предлога види се његов апсолутистички смер. Да би се као што и напред рекосмо, општине што круће могле држати под полицијском стегом и заповешћу, смислује се број општина, јер општине не смеју имати мање од 500. пореских глава — види први одељак члана другог. — Ми знамо да има крајева у Србији, у којима би било могуће саставити те веће општине; то су насељенији крајеви Србије. Али познато је тако исто и то, да у нас има округа, у којима је, по природном положају самога земљишта, не могуће саставити тако велике општине, а да то не буде скопчано са великим тешкоћама и трошковима. Но наш министар унутрашњих послова, који је до сада већ у више прилика показао, да њему није стало за штедњом народа, при свему том тражи већи број становника за састав општина. Он је то учинио само да би имао *много* број општина, и потеме *лакију команду над малим бројем кметова*, које је, овим предлогом, као што ћемо доцније разложити, учинио *зависним* од полицијске власти у толикој мери, да на кметовској столици неће моћи да остане ни један, са киме полицијска власт неби била задовољна.

А да би овај полицијски утицај на општине, преко њихових органа кметова, био што сигурнији и јачи министар се овим предлогом побринуо за то, да састав општина уопште не буде у рукама народа, већ министара унутрашњих послова. По одељку тог истог другог

члана у овом предлогу, „*снајање општина извршиће се државном влашћу, по правилима која ће прописати министар унутрашњих послова.*“ Ово не значи ништа друго већ да ће министар унутрашњих послова својим неким „правилима“ образovati у Србији општине онако, како је *чему хо вољи, или како ће или у рачуи полицијским властима.* Ми се чудимо министру, да је он могао бити тако дрзак, па да тражи од народног представништва дозволу, да он може некаквим „правилима“ распрати тако важно питање, као што је *образовање општина.*

Тврдо смо убеђени, да народно представништво неће, на штету народних интереса, министру унутрашњих послова са тим „правилима“ дати у руке општар мач, са којим би министар одузео живот и оном остатку самоуправе општинске, коју није имао куражи да народу одузме отворено и јасно, већ хоће то да постигне *околним* путем, са некаквим својим „правилима“. Ако се поједине општине и неби сложиле „о најподоеснијем снајању“ — као што вели овај предлог, — зар због тога мора баш *министар унутрашњих послова* то питање да *расправља* некаквим својим *правилима*?! Зар нема начина, да се, и у таквим случајима, *остави народу* да он даде могућности да се то у пракци обавља?! Министар унутрашњих послова није се старао, да у свом предлогу о општинама народу покаже начин; он то није учинио јамачно са тога, што то неби шло у прилог његовом апсолутистичком смеру. Но народно представништво запело ће, водећи боле рачуне о народним тежњама потребама, правима и интересима, пронаћи *тај* начин, па и постарати се, путем предложене измене, да то уђе у закон о општинама.

Да би што боље „правилима“ показао своју власт над општинама министар унутрашњих послова постао се, да и у члану петом свога предлога да осетити животну снагу тих „правила.“ По том члану петом свака општина у Србији мора, у течају пет година, „*подићи општинску кућу*, са свима потребностима, по *плани и правилима*, која ће прописати министар унутрашњих послова.“ Зар је „виделовачка“ влада мало неоправданих терета већ навалила на грбину народу да хоће и овим својим „плановима и правилима“ општине да баца у неодоелне трошкове и терете?! Зашто да баш министар, који не познаје стање и местне прилике појединих општина у Србији, даје

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

план и правила за грађење општинских кућа, кад би то и боље и јевтиније могле учинити саме општине према свима месним приликама? Наравно зато, што министар налази и у томе једно јако средство, да би могао чинити притисак на општине ако не доцније, а оно бар сада у почетку, приликом њиховог склапања. Сва сиротна места пристаје, разуме се, на склоп општина онако, како министар хтео буде, само да им падне мање терета за подизање општинских кућа по „плану и правилима“ министровим. А то ће министру унутр, послова бити добро дошло, те да се општине не образују противно његовој вољи. Ми се себамо притиска који је полицијска власт чинила на општине у времену „старог“ Гарашанина подобним начинима и средствима, па ево видимо и сина Гарашанинова, гди копира апсолутизам свога оца, бацајући народу не догледне, а излишне, терете само да га што лакше саломи, да га власти потчини и онде, гди је по природи саме ствари, ваљало што више маха дати његовој вољи и само-опредељењу. Но свест народа српског као год што се није дала саломити пређе, тако исто, а и још више, умеће и сад да се одржи на овој висини, са које се најбоље и најсигурније бране интереси и права народна. Српско народно представништво сачува ће, убеђени смо, и овде право српских општина, недозвољавајући да противница општинске самоуправе осуђивом употребом власти ову сасвим утамане, под притиском и навалом грдних терета на поједине општине.

У истом духу и правцу написани су и чланови: 13 и 19 овог Гарашаниновог предлога. По првом ако за неки предлог не буде половина гласача на збору, предмет остаје не решен или се задржава пређашње решење. Предлогом се не дозвољава нов збор *заряд коначног решења* а то значи, да ће, у већини прилика, остајати онако, како је власт хтела и удесила преко кметова и других општинских часника, који ће стајати под крутом командом полиције. Но ако би се садржина тог члана тринаестог још и могла блаже тумачити, па назвати само једном законском празнином, за члан деветнаести зацело се то не може рећи. Његова је очевидна смер, да се сви гласачи, који до пет сахата по подне не би дали свога гласа на збору, *лише права гласања* предлог не вели, који гласач, до пет сахата не би дошао на биралиште, нема права гласања, већ који *догле* не би дао свога гласа, па ма да би он много раније дошао. А што давање гласа не зависи од гласача, већ само *долазак* на биралиште; а што се овим предлогом власти даје могућност да само повољне гласаче пусти да употребе право гласа до пет сахата, а неповољне да у томе спречи што се тиме ствара могућност управ неизбежност, *нереда* при гласању на зборовима, — то се нашег министра унутрашњих послова ништа не тиче, или чистије рећи, он то баш и хоће, само да би власт могла на зборовима протурати шта хоће или спречавати шта јој је неповољно. Ни један досадањи општински за-

кон у Србији није овако спречавео, управ *изиравао*, права општинских гласача, као што чини овај Гарашанинов предлог. Кога год хоће власт може вада да *искључи од гласања на збору*, не пуштајући га да обави гласање до пет сахата по подне. А да би то још сигурније власти за руком испаладо, министар је био предложио измену члана 18, која гласи: „без гласачке карте, неће се ничији глас примити.“ Неновољним гласачима карте се неби даваде *на време*, па онда, разуме се, да они неби ни доспели да гласају до пет сахата, а тиме би (били лишени права гласања на збору. Одбор законодавни истина је укратио министру ово шпекулисање са бирачким картама, јер је ове сасвим избрисао из предлога. Али ово наравно да неће Гарашаниновој полицији бити *једни* начини за то да полиција постане, ако буде могуће доминирајућа по општинама.

ФИНАНСИСКО ПИТАЊЕ

У новијој историји нема примера, да је која држава дошла већи рата да се за ратне цели није задужила.

Ратне нужности принудиле су и Србију, да за ванредне потребе потражи ванредне изворе. Први корак на пољу јавног кредита учинила је Србија у 1863 г., кад је, услед бомбардања Београда, била предузела ратне припреме. За ове припреме она је узела у зајам 300,000 дуката пес. или 3 и по милиона динара. Други и знатији зајам узела је Србија у 1876 и 1877 г. у рату за ослобођење и независност. По рачунима који су изнети пред народно претставништво 1878 и 1879 г., ратни дуг Србије износио је 31 и по милијуну динара.

Зајам од 1863 г. одужије се из „кредита на ванредне потребе“, који се у буџет редовно уписује. А за одужење државног дуга учињеног у рату за ослобођење и независност, узаконљени су нарочити финансијски извори.

Овај ратни дуг улази у рачуне који су предмет финансијског питања. У толико је вредније, да се њиме позабавимо.

Држава пре своје приходе поглавито из тековине и прихода својих грађана. Тековина и приходи грађана ратом се преклидају, смањују. Стога се и на одужење ратних дугова не може, по правилу, рчунати пре, него што рат престане и народ се од ратних терета опорави и привредно оснажи толико, да може без осетња терета и штете одвајати од својих прихода колико за одужење треба.

Државни је дуг свети дуг; али ако нема другог избора, него: или да се ударе намети који би производњу и привредну снагу народа преко мере теретили и ломили, или да се за време одгоди исплата државног дуга, онда се сматра као природна нужност, да се ово последње предостави.

По оваквој нужности у Инглезкој је н. пр. у почетку овог столећа, а у Француској у најновије доба протекло после рата и неколико година, докле се дочекало, да се дугови учињени у облику повчаница са изнудним курсом почну редовно исплаћивати. Сев. Америци, Италији и Русији требало је за то и до 20, па и више година. А у суседној Астро-Угарској изнудан курс повчаница прешао је већ од једног столећа у хроничко стање, тако, да у ствари и нема одређена рока.

Кад се тако великим, па и привредно најразвијенијим и најбогатијим државама признаје нужност, да се после рата годинама опорављају и за исплату дугова спремају, колико се још пре та нужност мора признати малим и привредно младим земљама!

Па опет, Србија и у сред крвавог рата није престала водити бригу о испуњењу својих новчаних обвеза. Она се над собом усилила, те је, које за време самог рата, а које одмах после рата, исплатила: на страни ако $5\frac{1}{2}$ милијона динара за војне набавке и ратне цели, а у земљи до 1. милијун динара, на интерес и отплату добровољних зајмова и реквизиције и на повраћај зајма пострадалим окупизма. У исто време издано је преко 600.000 динара ратним страдалцима у име „прве помоћи“.

И већ у кратком времену између првог и другог рата покренуто је на народној скупштини питање и о измирењу свију државних дугова.

У својим предлозима о новим финансијским изворима ондашња влада тежила је, да опште производне снаге земље и народа што више поштеди и што снажније заштити, имајући на уму и више државне интересе и даљу народну будућност. Ова тежња јавно је изражена у предлозима о трошарини који беху изнети пред народно представништво 1877 г. у Крагујевцу, и у предлогу о изворима за одужење државног дуга учињеног у рату за ослобођење и независност какав беше спремљен за народну скупштину 1878 г. у Нишу.

Од предлога о „трошарини“ усвојен је 1877 г. само онај о трошарини на пиво; а предлог о „изворима за одужење држ. дуга...“ узаконљен је 1878 са извесним изменама и допунама.

Познато је, како је овај последњи закон у 1879. замењен законом о нарочитом „прирезу.“

Са обзиром на прече народне интересе садашњости и будућности, ми ћемо да се уздржимо овде од критичког претреса скупштинских и владиних поступака у споменутом финансијским питањима. Историја, која стoji по фактима, и својим судом стоји над личним и партијским рачунима, праведно ће оценили те поступке.

Са овом резервом идемо даље. Из извора узаконљених за одужење ратног дуга накупљено је већ под прошлом владом колико је требало за исплату двогодишњег интереса и отплате српског зајма у Русији, и одмах је решено, да се тој исплати приступи, као што је то онда и у званичним новинама обзнањено.

Са руске стране учињене су нам тада знатне олакшине у зајму. По царској одлуци, државна банка у Петрограду предузела је да откупиљује од приватних поверилаца обвезнице на које смо зајам у Русији узели; а нама је саопштено: да се ослобођавамо од четригодишњег интереса на целокупну вредност оних наших обвезница, које та банка откупи, и да нам се годишња мера интереса на ту вредност смањује од 6% на 5% за уговорено време отплате, а то за 24 године.

Српских обвезница било је у Русији пуштено у обрт, у цели зајма, свега 250.000 (по 15, по 150 и по 300 кредитних рубаља.) Од ових обвезница продано је 134.780 и за њих је примљено 2.030.000 кредит. рубаља. Руска државна банка откупила је од приватних поверилаца 122.427 наших обвезница, које скупа претстављају вредност од 1.836.405 кредит. руб. У рукама приватних поверилаца било је заостало још 12.353 обвезнице наше, у вредности од 193.595 кредит. руб.

Ослобођењем од четригодишњег интереса оних 1.836.405 кредит. руб. што сад дугујемо руској држ. банци, и смањењем мере годишњег интереса од 6% на 5% на ту вредност за 24. године, скинуто нам је са терета државног дуга преко 800.000 кредит. руб. или 2. милиона динара:

Тако нам је постало могућно, да оне новце, које смо били спремиле за исплату двогодишњег интереса и отплате српског зајма у Русији, употребимо још и на знатије олакшање тог дуга. Од ових новца послано је у Петроград 324.760 кредит. руб. Отуд је:—

- 1) Издано 238.104 кредит. руб. на откуп ових наших обвезница које су се још у рукама приватних руских поверилаца налазиле, и на које би се и даље имало да плаћа по 6% интереса, и ове обвезнице (на броју 12.353) готово су све већ откупљене; — 2) исплаћено 38.430 кредит. руб. у име интереса од 1. августа 1880 до 1. јануара 1881 на оних 1.836.405 кредит. руб. које дугујемо држ. банци у Петрограду; — 3) положено 8.300 кредит. руб. на отплату толиког дела зајма ради изјадначевања рока годишње отплате, са календарском годином; — 4) депоновано у руску држ. банку што је преостало, за рачун будућег интереса и отплате зајма.

Главни рачун своди се на ово! Поред толиких других ванредних исплата, за време рата и одмах после рата одужено је скоро 5. милијун динара ратног дуга, тако да овај дуг на измаку 1880 г. није износио више 31% , него само 26% милијуна динара.

Финансијски извори који су били већ узаконљени, давали су могућности да се и цео тај дуг (спољашњи и унутрашњи државни зајам заједно са реквизицијом и „куповином на почек“) у скоро измири, а да се не морају ударати нови намети на земљу ни прибежавати новим дуговима за одужење старих.

Значај ратних дугова у народно-привредном и државном погледу оцењује се по резултатима рата.

Колико се и колико ратова у свету водило и води, и ратних дугова правило и прави; а како их је само мало, којима резултати наклањују терете и жртве! И у тако ретке сретније ратове уврћује се, хвала Богу, наш рат за ослобођење и независност!

Овим ратом Србија је, као што знамо, повратила државну независност, која је на Косову била пропала, и за којом је народ скоро пет стотина година крваво уздицао; а уз то ослободила још и угледан део старе Србије, и раширила своје границе.

Ако је, да се стварни терети ратног дуга мере стварним добитцима рата, доста је позвати се и на њене приходе које држава из ослобођених предела добија. Приходи ови изnose око 3 милиона динара; а то одговара годишњем интересу на капитал од $37\frac{1}{2}$ милиуна динара, рачунајући 8% . Ови приходи растуће, заједно са бројем становника, па године у годину, те ће и они сами не само накладити, него још и преплатити што се буде платило на одужење ратног дуга. Узме ли се у рачун и народна независност која је услов за свестрани напредни развитак привредне и друштвене снаге, па и за државни углед Србије, онда ратни добитци претежу не само над дугом, него и над свима другим теретима рата.

Праведна о цена своди се на ово: *Нараштај који је водио рат за ослобођење и независност, преноси на потомство не само оно што је наследно од предака, него још и знатан прилод од који је производ, његове жртачке тековине и патриотске привредне. Ако, се сад уз ову*

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

активу преноси и нека пасива, т. ј. ду који је у рату учињен, овет онај ширивак, којим је ратни нараштај о- бојатно активу српског народа, по- гледа пасиву и још претеже над ном, тако да ће потомство и Срп- ство само у добитку бити.

Такво стање ствари затекла је у Србији промена владе у Окто- бру 1880.

Устанак на српском југозападу

Петоме 31 Јануара о. г.

(Први листића) нарочитог дописника „Српске Независности.“)

О судбоносним догађајима на на- род српски, који се збивају у Босни Херцеговини и Боки могло би вам се много писати и ја ћу вам од сада јављати све знатније што се на овом крају догоди.

Ових дана било је боја из међу Стојана Ковачевића и аустријски војника на Дрини између Фоче и Коњица. Побједу је одржао Сто- јан и заробно једну лабу са дру- жијем и муницијом. Сва утврђења око фоче усташе су заузели, и по томе очекује се пад Фоче.

Перо Тунгуз и Салко Форта на Вратковићима у Гацко, уништили су четири компаније Аустријски сол- дата тако, да ни један умакао није.

Ових дана очекују се двије од- судне битке и то у Херцеговини и Кривошијама. Аустријске трупе уни- штују у свом пролазу грозним на- чином све што их срета.

Палење кућа, гоњење и убијање жена и деце обичне су појаве иза њиховог пролаза. Између Билећа и Корита свазили су преко четир стотине кућа у којима су жене и децу убијали. И једну девојку која се у својој кући затворила солдати су провалили кућу и масакрирали је варварски. У Ораовицу (Боци) пандармерија похватала је жене и децу и везале их у Ботор одведа. У опште таква звијерства збивају се каквих није до сад не беше. Ето каков су јунаци Аустријан- ци! Они криве усташке и називају их свакојаким именима а међу тим они су прави варвари и кука- вичке пријабобе.

У след тога варварства аустриј- ског устанак се тако брзо развија да ће до који дан бројити 10.000 бораца. Ја ћу вам о њиховој снази и појединим главарима писати у идућем допису. Успијеху аустријске војске, заузеле Леденица противу Кривошија неможе вијеровати. Они су принуђени били да то напусте без боја због тога, што је на дома- шању топовских метака са њихових фрегата које су под Рисав дошле.

Врло ће значајна бити одоудна битка која ће се ових дана у Кри- вошијама десити.

Испаднели ова срећно по усташе онда неће бити краја страху и онако развијеном у духу Аустријских вој- ника и онда ће се усташа у својим позицијама са успијехом моћи бранити. Успију ли Аустријанци да за- узму Кривошије то ће се Кривоши- јани повући у Херцеговину од куда ће бити опасни аустријској војсци, јер ће се придружити јакој маси тамошњих усташа који имају добре позиције и познају земљиште.

Биће те дознали да је влада про- горска дала на знање влади ау- стријској, да ће породике усташа Херцеговачких и Бокељских прими- ти у Црну-Гору. Тај догађај у дво- стручиће снагу усташа.

(Донес „Мачицарском Стражару“ — послат преко Италије —).

Трет 9/21 Јануара 1882 (Свршетак).

„Али ви сте“ рекох ми ја, пријатељ једног уставног министарства које има федералистичке тенденције. Сад, Херце- говини не траже ништа што би се косило

са федералистичким уставом земље. При том ваш велики државник чешки, Др. Ри- гер, казао је: да је сваки народ зрео за самоуправу. Дакле дајте то Херцеговци- ма. Прекните једанпут за свагда са тим несретним централизирањем, германизи- рањем и милитаризирањем. Опростите ону земљу туђинске бирократије и чуда њених. Свакако, повуците вашу војску северно од Неретве на се онда не бојте ни Херцеговине ни Русије. Та ви само имате да учините у Херцеговини оно што смо ми учинили у Трансвалу а то: *да отступите*“.

„Све је тако“, одговори он, „и доиста ништа није Инглеску тако уздигло у очима народа као она два поклона правди и слободи које учини Г. Гледстон отсту- пањем из Јонских острва и Трансвала. Али нема те владе у Аустрији која би се смела на њ угледати. Сама „војничка част“ доволна би била да то спречи. Притом не говорите ми молим вас о усташности у Аустрији. Она данас ни са- мо ми учинила у Трансвалу а то: *да отступите*“.

„Али да ли ви потпуно увиђате огром- ност опасности којима на суверен идете — противно раду. Видите ли ви коли- ке су симпатије Словена и аустријске и угарске половине према Херцеговцима и Бокељима? Па да ли се смете потпуно основити и на пашу војску? И зар не- знате да се Херцеговина дава бори за ослобођење јужног словенства од туђин- ског централизма Беча?“

„Све то ми знамо“, одговори он, да неможе боље бити, *али се нема суд*. Ра- товати се мора на макар како испало, и ма да фиванијска пропаганде већ у очи гледа. Господине, ствар је, у томе: ту се не пита ни парламентарни делегатација. Војено и спољно министарство имају ва- жна посљедња реч, а обеје су верижате- ли федералистичких тежња.“

„Другим речма, додадох ја, „бесар оста- је централиста по професији.“

У осталом озбиљно саданег покрета, и огромног заплата који се могу изроди- ти, побудили су аустријску владу да развије тако велику војну снагу да може устанак смеети угушити. При свем том, у питању је да ли је икаква војна снага с којом Беч располаже довољна да ствар тако брао реши; јер ако и сама природа бије се на страни Херцеговаца. Прво и прво планина се неможе онколти као какав град, па онда још је има за озбиљне операције. Динарски Алпи сад су снегом покривени а оне страшне ко- шаве — доиста најстрашнији ветрови у Јевропи — бришу низ косу са снегом која је не само доволна да обори вој- нице шаторе него и да прерве и кола и кове и онамо где, рекао би, има неког пута. У колико се за сад може да пред- види усташа имају могућности да се одр- же противу Аустрије, као оно противу Турске, читаве месеце па и године — управо све док, неодроживом силом окол- ности, неувуку суседне кнежевине (Ср- бију и Црну Гору) па с њима и Русију у борбу. Притом, садањи устанак распо- лаже и велим снагама по посљедњи Јер, кад је херцеговачка раја устала противу султана Турци Херцеговини борили су се противу ње; а сад се и Турци и Срби збратимили у сложеној мржњи према шван- ском туђину. Једно је свакако сигурно, а то: да у Херцеговини нема мира ни задовољства докле год се елеменат не- мира оданде не истисне; а кад то буде онда колико ли ће Аустријанца остати? — Једно оправдање Аустрије пред Јевропом за окупацију Херцеговине, и од- кидње ослобођених гориста из нарчу- ја првогорске им браће било је то што ће се тамо „ред“ одржавати. Па како сад тога „рета“? Душа ваља влада и мир и задовољство у једном маленом од старине бунтовничком крају Херцеговине — и само у том крају — у оном што при- пада Црној Гори! „Окупација“, пак, оста- ле провинције од стране оне „велике конзервативне силе“ пошто је довела трогодишњу несрећу сво свршава се а- нархијом.

12/14-ог Јануара

(Телеграм „Мачицарском Стражару“).

Односно борбе у клици између Гаица и Билећа аустријски официри у Дубров- нику признају: да су им усташа сатри- једно оделење као и отели један транс- спорт с храном!

Еванс.

Пр. Н. С. Јовановић.

ДОПСИ

Врања, 2. Јан. 1882.

Дан ове године, дочекали смо и про- вели толико свечано и весело да је мило

„Великом конзервативном етилом“ назвао је адогласни Вишоки-Аид Аустрију — од нас — лашу „милу суестку“ и „врдатељству“. Пр. А. Џ. Аванс.

било погледати и да ће нам остати у лепој успомени. Као неким новим, сил- њим полетом. Кретаху се редови ста- новништва овдашњег. Многобројно се искупише у цркву на свечану службу божију, која је доиста у црну свечаност ододежена и пропраћена громним ну- цањем из прањига, што је величанствено одјекивало по вароши. Наш угледни про- тојерей окружни, господин Илија Петровић, на служби је у цркви говорио и беседу, да расветли значај овога дана, и да покаже, да наде, које свакад нова година буди, зависе од нас самих да се остваре, јер „треба радити на се напред- и, јер „човек је сам ковач своје среће.“ Из цркве крехуло се чиновништво и грађанство у великим групама на честитање старешинама овдашњих над- декатељства, па онда и знатним грађа- нама овдашњим, и ово се међусобно при- јатељска посещивања и честитања про- дужио нас дан.

У овојкој једнодушности представници чиновништва и општине похиташе да на- шем дубољном господару кнезу честитају овај свечани дан телеграмом ове садр- жине: „Нашем витешном владодцу — ос- лободило, нашем узвишеном и дубољ- ном гонодару кнезу у безграничној по- даничкој оданости честитамо нову го- дину, са живом жељом, да би се по- ним успесима допринела и још већа срећа отарбини, и још сјајнија не у- веда слава славних Обреновића. Живео кнез Милан М. Обреновић IV! Живела племенита и узорита наша кнегиња На- талија! Живела узданица српска, дубо- љени наш престолонаследник Александар!

Ма да би ова честита, са потписима претставника чиновништва и општине, могла бити израз свију грађана, свега становништва овдашњег, опет, у безгра- ничној оданости једна група одличних грађана, којима не дође до руке да нечу честитку потпишу, посладе је са својим потписима телеграфом честитку ове садр- жине: Благоволи, наш премилостиви и општељубиви господару, примити нај- оданије честитање нове године, од верно оданих грађана ослобођене српске Врање, који у срцама својим носе, и потомству ће своје оставити у аманет најчистије и највише осећање оданости и верности, за нашега витешкога ослободилоца тебе, премилостиви господару, и за твој слави дом Обреновића.“

По овим честитим патриотима још више је заузало срце осећањем захвалности за лично ослобођење. Знајући да по сло- вима државним у уставним земљама у- правља министарство владаљачево; и зна- јући да је господин Јован Ристић, са- дашњи министар — председник на рас- положену, био душа кнежевога минис- тарства кад се решавало питање српскога рата коме је, хвала Богу, био резултат и ослоб. ње Врање, — они послаше и господину Ристићу телеграфом оваку честитку: „Свечани дан нове године чести- тамо нама, високоуважени господине, као међу првима родољубу и државнику српском. Нова година пробудује у нама нове наде за срећу и напредак наше миле отаџбине. А за ове наде, нама је моћна узданица просвећени патриота — државник, које га је највише нија злага на раду за добивше градове у Србији, уставног, независност и проширење отаџбине. Тај рад донесе је нама, и знат- ном делу потиштене браће наше осло- бођење, са које смо ми пред Богом и пред људма на свагда захвални. У овој новој години Бог вам дао нове снаге, да моћно наставите тако узвишен, тако плодан и срећан рад за отаџбину, нашега узвишеног и општељубљеног господара кнеза, и његов свети владалачки дом.“

Светковање овога дана завршено је беседом са играчком, која је приређена у корист овдашње читалнице. Програм беседе лепо је одабран и још лепше из- вршен. Беседео је г. Драгутин Ј. Илијић, писар олд. орд. суда, „о опадању народ- не поезије.“ Младоме и врлоом песнику, који је уз то још и песничког сн, таман је и пристајала ова тема. Ми смо са ве- ликим интересовањем слушали ову беседу и она нас је најпотпуније задовољила. Казао је, у главном, да постоји факат, да народна поезија код нас сад спада. Што је ње код нас било а сада опада, зато се не може узети да је поезија израз доба летелства, јер баш зрелост треба да тежи ономе идеалном савр- шенству које поезија износи. Поезију условава: развијен домаћи живот и нај- потпуније остварен морал народа. За ову су примери, кад се у доба наших сла- вних задруга, уз јену од гусала подигоне вилонити јунаци: Синђелији, Бирчанин, Ајдук Вељко и њима подобни. У томе се добу нева Пегошев „горски вјенац“, и Милутиновића „Србијанка.“ У томе добу, наш народ даде такве умотворе своје, који да су венат вод Енглеза, данас би стојали на ненадмашном Врхунцу светске поезије.“ Падање задруга повлачи еко- номске борбе, а ту нема ослоња за по-

језију народу. — Певачка дружина затим је лепо одпеваала српску химну. За овим је Ковачевић јак олд гимназије дламовао: Груда земље од Љ. П. Н. Декламовао је са таквим одушевљењем, као да је он сам тај спев спевао или као да је сам учествовао у борби која је предмет спева. Тако одушевљење од њега малена беше пикантно, те нас је најпријатније задовољило. Ми му срдчно желимо, да такав полет покреће његов млађани дух и у главноме његовом за- датку школовања, те да му осигура срећ- ну будућност. После ове декламације опет је певачко друштво отпел до једну лепу песму. Сад је беседа зачине на јед- ном новином: први пут се овде појавише гусле јаворове. Г. Рава Врачарић, пре- давач од гимназије, одпевао нам је уз гусле народну песму: „Зашто Новак оде у хајдуке.“ За овим је певачка дружина отпеваала још једну песму, и тим је свр- шео први део беседе. После је одпочео играће које је лепо и весело трајало до пола ноћи.

Дан ове нове године дакле беше огле- дало благотворне слоге, јединства и братства нашег. Као овај леп почетак тако желимо да буде и сав низ дана ове године.

ПОЗДРАВИ

ЊЕГОВОМ ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВУ МИТРОПОЛИТУ СРПСКОМ МИХАИЛУ

Ваше Високопреосвештенство, Милошпоштовани наш Архиепископу!

Струја и љубав народна оснажена за- конованим чиновника посела вас је на висицу Архиепископа Београдског и митро- полита српског.

Та народна љубав и захвалност за достојно му очуване интересе прије и вере, била је увек уз вас и верује уз- вишени Архиепископу, оне вас неће ни- кад оставити.

Ресавци знају: да је вера један од моћних и значајних чинилаца за стабил- ност државе и народности да и у држа- вама које се развијају на темељу демо- крације она има главну задаћу: да је то постојано доказано и у развијању наше државе.

Ресавци знају и уверени су: да је део ваш дојакоњи рад био управљен на заштиту и развијање православа и на- родности српске и да на целом балкан- ском полу-острову ви бесте најзористији преставник вере, она аља која интерес растурају и потлаченог православа тако чврсто неживаше.

У томе уверењу њих неможе никад и ништа да поколеба, па ни најновији атак државних спољних и унутрашњих наших непријатеља, па зато свесрдно примљу- јуш унаша у злој судбини, које је снала православу веру и вас искреног заштитника и непоколебивога браниоца кеног; најкористије молимо ваше висо- ко преосвештенство да непрекидно сво- је првосвештеничке молитве за народ и веру српску, за пререно свештенство, за нас, децу, домове и слободе наше.

Цедујући вашу свету десницу остаје- мо нашег високопреосвештенства.

28 Децембра 1881 год. у Свилајенцу

Најнокористије:

Радован Стојчевић, протојерей, Мило- сав Богочевић, свештеник, Никола Поповић, свештеник, Алекса Радовановић, свештеник, Риста Димитријевић, Дина Панковић, председник општине Свилајинске, Милован Петковић, Живко Т. Седларец, Јерем Подоровић, Стојан Рајковић, Милан Радојевић, свештеник кулше- вачки Ђока К. Терзибашић, трговац, Пента Стојановић, трговац, Стојан М. Стаменковић, Димитрије Вујић, Петар Станковић, Јован Здравковић, Тод. П. Станковић, Харија Танасије Радисавље- вић, Јанко Костадиновић, трговац из Медвеће, Риста Ђорђевић, механичар Петар Павловић, кројач, Најдан М. Петровић, трговац, Никодије Ђорђевић, Антоније Борончић, Милосав Гачић, Алекса П. Ђуричић.

ВЕСТИ ИЗ НАРОДА

Из Гроцке пишу нам, да је онд. ка- петан „виделовац“, осудио Животу Јовановића члана општинског суда на два- десет дана затвора што је читао из но- вина, пред људима у механи Анте Нешића, да је Бошту банкротирао и да је Чедо отишао преко Вишњице у Париз. Ето како „виделоци“ тумаче слободу штампе и г. вора. Зар се још може и за то човек затварати што чита оно што је написа- но у јавним органима. Овакове појаве

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

јасно нам доказују како су „виделовци“ прегли пошто по то да угуше јавно мњење.
— Из Ниша нам јављају, како је там начелству пре 15 дана дошао акт којим је свита Др. Рајовић за неких 180 и словом сто и осамдесет златних мецидија, што му је нека Гривица још кад је био у Цариграду у послатку дала на њану богословију у Београду. Шта се по тој ствари учинило не зна се, јер је Рајовић пре тога отишао у Београд, да буде „десна рука“ владиној већини на скупштини. Али сва је прилика да ће „виделовачки“ патрони Рајевкиће и знати и тру се своје верном. Та овакви примера имамо доста у редовним „виделовачка“ па је сва прилика да ће и Рајовић лако се измиголити из ове неприлике. Рука ће руку опрати!

СА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

8 Фебруара 1882

За министарским столом: Гарашанин и Радовић.

Потпредседник Милан Кујунџић отвара састанак у 10 и по часова пре подне. Читају се молбе и жалбе и века питања на разне министре.

Потпредседник јавља да је Коста Стефановић молио за одсуство на месец дана. (Дозвољава се.)

Известилац одбора за преглед посланичких пуномоћја предлаже да се избори Ђорђе Аранђеливића у јавличком срезу, Анте Рајчића и Милана Гаширијевића у крајинском срезу, Светозара Гарашанина у грочанском срезу и Светозара Кундовића за варош Лозницу одобре.

Скупштина једногласно усваја. Потпредседник даје 1/4 часа одмора. Нови посланици: Св. Кундовић, Свет. Гарашанин, Ђорђе Аранђеливић и Милан Гаширијевић полажу заклетву.

После одмора

Потпредседник позива известивоца законодавног одбора да заузме своје место.

Известилац, Љуба Молеровић, чита предлог закона о изменама и допунама закона о устројству општина и општинских власти од 24. марта, 1866 и његовим изменама и допунама од 8. Октобра 1875 год. и 14. јула 1878 год.

За време читања улази министар Новиковић.

Урочи Кнежевић предлаже да се расправа о овом предлогу одложи за сутра, како би га посланици могли боље проучити.

Раша Милошевић слаже се с предлогом.

Потпредседник ставља овај предлог скупштини на решење.

Скупштина пристаје да сутра приступи претресу у начелу.

После тога потпредседник закључује седницу, и заказује састанак за други дан у 8 часова.

ДОМАЋЕ ВЕСТИ

С поуздане стране дознајемо да је министар финансије спремио још неких тринаест предлога за одобрење ванредних издатака. Чинимо пажљивим народну скупштину на ово, да се за раније спреми. „Виделовачка“ влада обично ради кришом те изненађује скупштину, како би лакше продрла са овим што хоће. Ако већина непрестано буде одобравала влади сав њен раскошук онда ће народ скорим остати го и бос. Без сумње опозиција ће чинити своје и неће дати да се зној народни расишље. Али да бог да да буде вајде, код оваке већине скупштинске.

ИЗЈАВА

Из 21 броја „Видела“ ове год. спазио сам, да је посланик У. Кнежевић усправио једну интерпелацију на г. министре војног и финансије односно и какве драгоцене плаћне, у којој се и моје име спомиње.

Организовану интерпелацију нисам до сада у руке добио, с тога на оно, што је у „Виделу“ штампано, изјављујем:

При продирању трупа Тимочког кора кроз Пусту реку наишло се је на неке ствари у Бојнику, које су се почеле развлачити још од предњих ковичких патрола и развукле се без да се је о томе рачун ухватити могао. Ово је познато и тадашњем команданту Тимочког кора, на кога се позивам.

Да ли је пок. Тодор Нешић носио какве ствари у Неготин или не, то ми је непознато, јер сам ја после два дана по доласку у Бојник премештен у врховну команду за начелника оперативног одељења, и отишао у Ниш 11 Јануара.

Али тврђња, да је пок. Тодор Нешић за мој рачун ма какву упљачкану ствар носио у Неготин — то је чиста злостављена лаж.

Истрагу примам, али претходно захтевам да г. интересант, што се мене тиче, према одељку трећег члана 71 устава земаљског, постане за своје наводе одговоран.

8 Фебруара 1881 год.
Београд

Јов. Мишиковић

НОВИЈЕ

Дознаје се да су устаници **заузели Фочу**. Сада се можемо надати да ће устанак заузети врло обиљне размере и постати сасвим опасан и онако престрављеној војсци аустијској.

**Огласи
Читај!**

Нови угоститељи у кафани званој „код Позоришта“, јављају поштованој публици: да ће скорим доћи нова певачка дружина са одабраним и укуским персоналом и програмом, која ће своје представе у истој кафани давати.

Потписати угоститељи побринуће се за најбоља јела и пића са умереном ценом, а уједно уверавају поштов. публику, да ће бити најсрдније дочекана и усмужена.

Валери и Кооп.

VERITABLE LIQUEUR BENEDICTINE
ПРАВИ БЕНЕДИКТИН
ОСОВИТО ТОНИЦИАН, ПОМАЖЕ ЛАКШЕ ВАРЕЊЕ ЖЕЛУДЦА.
Најбољи од свију ликера.
Особито Ликер Манастира Фемин у Француској
Валда некачи свагда стакао из истомом, по коме се издали потписе главног управитеља, Главног споларача у Француској, Главна агентура у Паризу бр. 79, на булевару Хаусмана. Пошаљи се код Ј. Драшковића у апотеци код „Српског Грба“ у Београду.

ТРГОВИНА АНДРЕЈЕ Ј. ЖИВДИНОВИЋА потребује једног шегрта и практиканта из добре куће који могу одма ступити.

Прилепчиве болести

Болести коже, чиреви, крпе болести и т. д. лече се

Депуративним довољима *Де-а Оливијера* одобреним медецинском академијом у

Перишу и владом и четиригодишњим искуством публице засведочени као извршни, употребљују се у болницама. Извесно лечење овим моћним депуративом од улцера, скузмана, авекција скорашњих и застарелих, случајна конективних у устима и гуши итд.

24.000 Фракака награде да никаква друга метода нема ових извршних својстава. Лечење пријатно, брзо, невино и поуздано. 62 rue de Rivoli Paris.

Конзултације од подне до 6 сати и реко нисама.

ИЗВРСНЕ ВАСПИТАЧИЦЕ

(Францускиње, Инглескиње и Немецке) *аруарице бонне*, препоручује савесно.

G. EMILY REISNER
Erster Wiener Gouvernamentinstitut Wien
Stok im Eisenplatz 3.

Тражи се

Једна солидно зидана кућа са 5—6 соба, кујном и осталим припадностима у — улицама сниже главне полиције и око позоришта да куни на отплату.

Који би такову имао и на отплату за неколико година продати је хтео, нека изволи јавити се уредништву овог листа.

СВЕЖИНА, ДЕПОТА И ЗДРАВЉЕ
Eau de Toilette à l'OPORONAX
ED. PINAUD
Ова киришљава и освежавајућа водича, нарочито је за употребу **лицом** намењена
Она има неочењиву вредност по здравље.
37, BOULEVARD DE STRASBOURG, PARIS.

ОРУЖЈЕ ЗА ЛОВ
Сви француски журнари хвале особито г. М Galanda-фабриканта оружја у *Паришу, Лујезу и Буржиаг-му*, зарад ловачких пушака, које два пут даље носе од осталих и концентрисну хитац, те добро погађају. Кућа Галаанда, најчувенија је у Европи и најодликованија извреношћу свога фабриката и своје израде, заслуге њене за провадаци и пробитачна цена која је могућа искључно механичким радом свела је цену од 50 на 40 по стотини за обично оружје првих фабриката.
У овом погледу, кућа Галаанда нуди најозбиљније гаранције. Прецизноста њених карабина: солидноста и израда, револвера: лепота и тачност ловачког оружја; извршеност метака, који се не кваре; старане, које води о експедицији, тачном и савесном вршењу поручбина које добија, све ово стекло је овој кући особити глас и им и удостојио је највиших издржавања из Србије, као и из осталог света. М. Галан, к аутор „дела о оружју“ велика књига илустрована са 60 слика — пушака карабина, револвера итд. Ово дело шаље глатис и франко, на прост захтев преко плаћеног штема адресираног на „М. Galand, fabricant d' armes, 3-ue d' Hauteville, Paris“.

Прва и највећа фабрика кантара

за мерење стоке и хране (Brücken = Waagen), прве аустро-угарске фабрике, под ифромом:
Н. ШЕМБЕР и СИНОВИ
У Буди-Пешти вацки друм бр. 17 Buda pest Waitznerstrasse № 17.)
Препоручује своје најпризнатије фабрикате: *Кантаре* (Brücken Waagen) десимале, за стоку, свиње, балансе, месо, храну, мере, мерце, мерце; апарат са позем за петролеум, сламорезе (Hackelschneider) справа за круњење кукуруза, жријала, Фриере, ветрењаче, машине за каву, воденице за мак, за со, патегаче (пумне) за вино за пиво, винтови и т. д.
Ценовници се добијају бесплатно.

TAMAR INDIEN плод за чишћење **GRILLON** освежавајући против затвора и пуњева најпријатније ерество чишћења за децу.
Grillon, pharm. 27. Rue Ramduteane Paris.

ТРАЖИ СЕ ЈЕДАН СТАН СА две до три собе без намештаја за самца у околини теразиде.
Упитати у штампарији код „Светог Саве“.

ДУЂАН У КНЕЗ МИХАЈ-ЛОВОЈ УЛИЦИ број 12 издаје се од идућег Турњева дала под кирију. За услове заштити важа код г. Стевана Тодоровића проф. у добричној улици број 8.

МАТОНИЈЕВ ГИСХИБЛЕР
најчистији алкоолски кисељак
најбоље асталоно и освежавајуће пиће
опробано при кашљевима, болестима гусе, стомачним и желудчанним катарима
ПАСТИЛЕ (козачиће за сваривање)
Heinrich Mathoni, Karlsbad (Böhmen).

Свакоме бесплатно одправља уштество за потпуно излечење у тајности и са мало трошка, тајних болести скорашњих и застарелих само ваља писати:
EYMIN, Vienne (Isère) France.